

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра «Суспільно-гуманітарних наук»

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОНП ««Фінанси,
банківська справа та страхування»
професор Наталя ТРУСОВА
«27» серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри СГН
доц. Володимир МИХАЙЛОВ
«27» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія науки»

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок» за ОНП «Фінанси, банківська справа, страхування»

кваліфікація: доктор філософії з фінансів, банківської справи, страхування та
фондового ринку

факультет економіки та бізнесу

2024 – 2025 н.р.

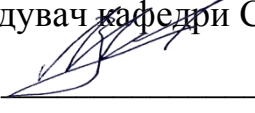
Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «Доктор філософії» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОНП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Запоріжжя, ТДАТУ. 11 с.

Розробник: Олена ІСАКОВА, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

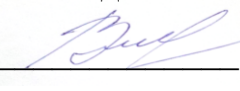
Завідувач кафедри СГН,

доц. Володимир МИХАЙЛОВ

« 27 » серпня 2024 р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОНП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» для здобувачів третього ступеня вищої освіти «Доктор філософії»

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 року

Голова доц. Юлія ВОРОНІНА

«30 » серпня 2024 р.

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u>	
Кількість кредитів 4	Галузь знань: <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	<u>обов’язкова</u>	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u>	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1	1
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 2 год. самостійна робота студента – 8 год.	<u>Ступінь вищої освіти:</u> <u>«Доктор філософії з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	10
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	10
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	100
		Форма контролю: <u>Екзамен</u>	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - вивчення дисципліни «Філософія науки» є формування у майбутніх фахівців цілісних уявлень про зародження та розвиток філософської думки, а також про сучасні філософські проблеми природи, людини і суспільства, оволодіння теорією та методологією пізнання суспільного розвитку, основними формами та методами наукового пізнання; розвиток розуміння об'єктивних та суб'єктивно-людських основ, вироблених в історії форм і напрямів філософствування та подати можливість здобувачам вищої освіти увійти в діалог власних міркувань зі світовою філософською думкою.

Завдання курсу:

- розуміння предмета філософії науки й специфіки філософського знання;
- усвідомлення ролі філософії науки в формуванні конструктивного типу мислення;
- створення спільного уявлення про сфери філософського знання (онтологію, гносеологію, аксіологію; натурфілософію, соціальну філософію, філософську антропологію, логіку);
- знайомство з основними філософськими традиціями (індійською, китайською та середземноморською) та найважливішими етапами розвитку європейської філософії (основними філософськими концепціями);
- вивчення фрагментів класичних філософських текстів.
- напрямки історико-філософської думки, класичну і сучасну вітчизняну та світову філософію;
- особливості предметної ідентифікації філософії;
- специфіку філософського мислення;
- основні функції філософії;
- базові категорії філософії, їх зміст і функції;
- історичні типи філософії та основні парадигми філософування;
- основні етапи розвитку філософської думки;
- сучасні тенденції розвитку науки, культури і філософії;
- глобальні проблеми людства, їх причини та філософські шляхи вирішення;

Результати навчання (з урахуванням softskills)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професійних груп у національному та міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність дотримуватись етики досліджень, правил академічної доброчесності в науково-педагогічній діяльності.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність формувати науковий світогляд у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ФК2. Здатність до формулювання наукових задач та розробки стратегій їх розв'язання з можливістю інтеграції знань з різних наукових сфер та застосуванням системного підходу.

ФК4. Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем

ФК7. Здатність до застосування фундаментальних концепції фінансової науки, математичних методів в економіці та фінансах, механізмів грошово-кредитної, бюджетної політики, моделей регулювання бюджетної децентралізації, кредитного забезпечення підприємницького сектора та відродження його фінансового потенціалу, впровадження діджиталізації в банківській, страховій системах та фондовому ринку.

Програмні результати навчання:

РН1. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

РН2. Здійснювати повний та різносторонній пошук інформації, її систематизацію та аналіз.

РН4. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.

РН6. Демонструвати навички наукової комунікації, міжнародного співробітництва, представляти широкій науковій спільноті й громадськості наукові результати у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку державною й іноземними мовами в усній і письмовій формі.

PH7. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Soft skills:

- комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.
- уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці та доведення своєї думки до соціуму; проводити презентації отриманих результатів.
- керування часом - уміння справлятися із завданнями вчасно, не відчуваючи дискомфорту.
- гнучкість і адаптивність: вміння пристосовуватися до отриманих результатів та за можливістю впливати на кінцевий результат.
- лідерські якості: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати та відстоювати рішення; уміння встановлювати мету та складати план її досягнення.
- особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОНП «Філософія науки».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти Філософія науки: «Філософія», «Політологія», «Соціологія». Освітня компонента є матеріалом для проведення педагогічної практики та захисту дисертації для отримання кваліфікації доктора філософії з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Філософсько – методологічні проблеми соціального знання.

ТЕМА 1 Основні проблеми філософії науки. [1. с. 12-14, 90-98; 2. с. 6-24; 5. с. 5-11, 8, 11].

Філософія науки, як нова галузь філософського знання. Історія становлення філософії науки. Історичні коріння взаємозв'язку філософії та науки. Знання, пізнання, та його форми. Екстерналізм та інтерналізм. Пізнання та практика. Основні форми практики. Основні функції практики. Верифікація та фальсифікація. Наукове знання як система. Наукова картина світу.

ТЕМА 2. Наукове знання та його особливості [1. с. 12-14, 106; 2. с.22-26; 6. с. 95-103, 7, 10].

Феномен науки. Критерії науковості. Функції наукового знання. Проблема класифікації наук. Форми наукового пізнання. Пізнання та практика. Об'єкт та суб'єкт науки. Класифікація наук. Проблема періодизації історії науки.

ТЕМА 3 Основні історичні етапи розвитку науки [1. с. 32-35; 4. с. 37-38, 7. с. 57-58, 62-63, 8, 11].

Передумови виникнення науки. Основні етапи розвитку науки. Особливості класичної науки. Постнекласична наука як прояв постмодернізму. Ідея «нової науки» Ф.Бекона та Р.Декарта. Наукове знання І.Канта. Філософія як наука наук Г.Гегеля. Наука – «сама собі філософія» О. Конт.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Загальні закономірності розвитку науки.

ТЕМА 4. Структура наукового пізнання [1. с. 37-38; 4. с. 113-117; 5. с. 58-59, 62-63; 6. с. 87-120, 7, 9].

Основні структурні елементи науки. Емпіричний, теоретичний та метатеоретичний рівні пізнання. Форми наукового пізнання: ідея, факт, проблема, гіпотеза, теорія, концепція. Інші структурні компоненти науки. Поняття наукової проблеми. Особливості наукової гіпотези. Типи та види наукових гіпотез. Наукова теорія, її структура та функції. Основні структурні компоненти теорії. Основні функції наукової теорії. . Одиначне та загальне. Форма та зміст. Причина та наслідок. Закони діалектиці. Роль принципів діалектиці як регуляторів наукового пошуку. Межі, сфера дії діалектичного методу.

Тема 5. Динаміка науки, теоретичні моделі та закономірності розвитку. [6. с. 60-62; 7. с. 36-38; 8. с. 28-30, 10, 11].

Кумулятивна модель розвитку науки. Діалектико-матеріалістична модель розвитку науки. Проблема росту знань у К. Поппера. Концепція розвитку знань Т. Куна. Науково-дослідна програма І. Лакатоса. Методологічний

анархізм П. Фейєрабенда Еволюційна модель розвитку науки С. Тулміна.
Загальні закономірності розвитку науки.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навч. тижд.	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість					балів
			годин					
			лек	сем. (пр.)	лаб.	СРС		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗНАННЯ								
1-2	Лекція 1	Основні проблеми філософії науки	2	-	-	-	-	
	Практичне заняття 1	Основні проблеми філософії науки	-	2	-	-	7	
	Самостійна робота 1	Пізнання та практика				8	1	
	Самостійна робота 2	Наукове знання як система	-	-	-	8	1	
3-4	Лекція 2	Наукове знання та його особливості	2	-	-	-	-	
	Практичне заняття 2	Наукове знання та його особливості	-	2	-	-	8	
	Самостійна робота 3	Пізнання та практика				8	2	
	Самостійна робота 4	Класифікація наук	-	-	-	8	2	
5	Лекція 3	Основні історичні етапи розвитку науки	2	-	-	-	-	
	Самостійна робота 5	Особливості класичної науки				9	2	
6-7	Самостійна робота 6	Підготовка до ПМК 1				9	2	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1					10	
Разом за змістовий модуль 1 – 60 год:			6	4		50	35	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.ЗАГАЛЬНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ НАУКИ								
8-9	Лекція 4	Структура наукового пізнання	2	-	-	-	-	
	Практичне заняття 3	Основні історичні етапи розвитку науки	-	2	-	-	5	
	Самостійна робота 7	Причина та наслідок				8	2	

	Самостійна робота 8	Поняття наукової проблеми Концепція розвитку знань Т.Куна	-	-	-	8	2
10-11	Лекція 5	Динаміка науки, теоретичні моделі та закономірності розвитку	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 4	Структура наукового пізнання	-	2	-	-	5
	Самостійна робота 9	Еволюційна модель розвитку науки				8	1
	Самостійна робота 10	Загальні закономірності розвитку науки.	-	-	-	8	1
12	Самостійна робота 11	Методи неklasичної науки	-	-	-	9	2
	Практичне заняття 5	Динаміка науки, теоретичні моделі та закономірності розвитку		2			5
	Самостійна робота 12	Класифікація методів					
13-14	Самостійна робота 13	Підготовка до ПМК 2				9	2
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1					10
Разом за змістовий модуль 2 – 60 год:			4	6		50	35
Екзамен							30
ВСЬОГО З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – 120 ГОД.			10	10		100	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Основні проблеми філософії науки
2. Історія становлення філософії науки
3. Наукове знання та його особливості
4. Форми наукового знання
5. Основні історичні етапи розвитку науки
6. Особливості класичної науки
7. Революція в природознавстві
8. Структура наукового пізнання
9. Форми наукового пізнання
10. Наукове знання, як система.
11. Структура наукового знання.
12. Проблема періодизації історії науки.

13. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
14. Погляди Ф. Бекона на ідею створення «нової науки».
15. І. Кант про можливість наукового знання.
16. Філософія, як «наука наук» Гегеля.
17. Погляди Огюста Конта.
18. Диференціація та інтеграція наук
19. Теоретизація та діалектизація науки.
20. Взаємодія наук та їх методів.
21. Єдність кількісних та якісних змін.
22. Емпіричний рівень наукового пізнання.
23. Теоретичний рівень наукового пізнання.
24. Структура і функції наукової теорії.
25. Закон, як ключовий елемент наукової теорії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Поняття предмету, теорії, методу.
2. Метод, як єдність об'єктивного та суб'єктивного.
3. Класифікація методів.
4. Загальні функції методів.
5. Функції філософії в науковому пізнанні.
6. Загальна характеристика діалектики.
7. Принципи діалектики.
8. Метафізика та її значення для наукового пізнання.
9. Закони діалектики.
10. Натурфілософія та природознавство.
11. Загальні наукові методи.
12. Наукові методи емпіричного дослідження.
13. Наукові методи теоретичного дослідження.
14. Класичне природознавство та його методологія.
15. Філософські погляди представників Нового часу.
16. Одиначне та загальне. Форма та зміст.
17. Частина та ціле. Система, елемент та структура.
18. Причина та наслідок. Поняття детермінізму.
19. Поняття соціального пізнання.
20. Методологія соціальних наук М. Вебера.
21. Філософська герменевтика Г. Гадамера.
22. Структурний метод в гуманітарних науках (Фуко).
23. Концепція науки і наукового знання К. Поппера.
24. Концепція зміни парадигм Т. Куна.
25. Реконструкція історії науки П. Фейєрабендом.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни «Філософія науки»: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Білецький І. П. Філософія науки. Х.: ХНЕУ, 2019. 412 с.
2. Максюта М.Є. Філософія науки. Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.. К.: Урожай, 2020. 418с.
3. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки. Підручник для студ. вищих навч. закл. Львів.: Світ, 2021. 152с.
4. Філософія науки. Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів. К., КПІ. 2021. 200с.
5. Філософія науки та інноваційного розвитку / Л.А. Чекаль, О.Ю. Павлова, С.В. Сторожук та ін. К., Міленіум, 2018. 340 с.
6. Філософія науки та інноваційного розвитку / Л.А. Чекаль, С.В. Сторожук, Т.В. Горбатюк та ін. Київ, Наука, 2018. 952 с.
7. Фірсова Л.В. Філософія науки. Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Х.: «Нове слово», 2019. 335 с.
8. Цехмістро І. З. Голістична філософія науки: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Х.: Акта, 2019. 279 с.

Допоміжна

9. Вернадський В.І. Про науковий світогляд. К.: НАН України. 2019. 560 с.
10. Гадамер Г. Істина і метод . К. : Юніверс, 2010. 320 с.
11. Кун Т. Структура наукових революцій . К. : PortRoyal, 2011. 226 с.
12. Капітон В. П. Філософія науки Нового Часу. К.: ДДФА, 2018. 248 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство освіти і науки України: www.mon.gov.ua
2. Освітній портал ТДАТУ: <http://op.tsatu.edu.ua/>
3. Науково-технічна бібліотека ТДАТУ: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
4. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>

